Załącznik do Uchwały Nr…
Rady Powiatu w Wyszkowie
z dnia …….…….

POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2013 – 2016

Wyszków, październik 2012 r.

Spis treści

1. Wstęp. 4
2. Podstawy prawne do opracowania i realizacji Programu. 5
3. Charakterystyka powiatu wyszkowskiego. 7
4. Baza powiatu. 7
5. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w powiecie wyszkowskim. 8
6. Cele. 17
7. Źródła finansowania. 20
8. Monitoring i ewaluacja 21
9. Harmonogram działań. 22

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2013 – 2016 opracował Zespół w składzie:

1) Krystyna Kurowska – Przewodnicząca – Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkowie;
2) Halina Gurbała – członek – psycholog w PCPR;
3) Joanna Sadowska – członek – prac. socjalny PCPR;
4) Joanna Korczakowska – członek – Wicedyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Wyszkowie;
5) Dorota Rogulska – członek – Kierownik Poradni Uzależnień SPZZOZ w Wyszkowie;
6) Joanna Kukawka-Jurczyk – członek – Ordynator Oddziału Dziecięcego SPZZOZ w Wyszkowie;
7) Justyna Dudzik – członek – Kurator Sądu Rejonowego, Wydział III Rodzinny i Nieletnich w Wyszkowie;
8) Zbigniew Pepłowski – członek – Kierownik Referatu Dzielnicowych Wydziału prewencji Komendy Powiatowej Policji w Wyszkowie;
9) Hanna Jankowska – członek – Przewodnicząca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wyszkowie;
10) Salwin Agnieszka – członek – Przewodnicząca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Somiance;
11) Elżbieta Kobylińska – członek – Kierownik OPS w Brańszczyku – przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

1. Wstęp.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz.1493 z późn. zm.) **przez przemoc w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członka rodziny, definiowanego jako osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 rok – Kodeks Karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym także seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.**

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, oprócz zdefiniowania zjawiska przemocy w rodzinie ujednolica działania na rzecz zapobiegania działaniom patologicznym. Nadaje działaniom z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie ramy prawne, podnosząc tym samym rangę zadań realizowanych przez instytucje rządowe, samorządowe i pozarządowe.

Obejmując tak różne obszary życia, problem przemocy domowej od kilkunastu lat zaczyna przebijać się do świadomości społecznej, m.in. poprzez media. Skala zjawiska spowodowała podejmowanie różnych działań mających na celu łagodzenie skutków społecznych przemocy.

Nie jest łatwo badać zjawisko przemocy w rodzinie, a wyniki badań mogą nie do końca odpowiadać rzeczywistości. Istnieją mechanizmy psychologiczne sprawiające, że ofiary racjonalizują sobie takie przeżycia, usprawiedliwiają sprawców, obwiniają siebie. Jednocześnie presja społeczna może stanowić barierę przed ujawnieniem przemocy osobom obcym. Trzeba również pamiętać, że prawdopodobnie pewne grupy w ogóle tej kwestii nie poruszają.

Program ma na celu opracowanie i realizację programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, specjalistycznych ośrodkach wsparcia, ośrodkach interwencji kryzysowej oraz wdrażaniu programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy.

2. Podstawy prawne do opracowania i realizacji Programu.

Zgodnie z zapisem w art. 6 ust.3 pkt 1 ustawy z dnia 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz innych ustaw do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2013 – 2016" realizowany będzie również w oparciu o:

1) ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.);
2) ustawę z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r. Nr 149, poz. 887, z późn. zm.);
3) ustawę z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007r. Nr 70, poz. 473, z późn. zm.);
4) ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.);
5) ustawę o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.);
6) ustawę z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1592, z późn. zm.)

7) ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.);
8) ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 r. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.);
9) ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277, z późn. zm.);
10) ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.);
11) ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.);
12) ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997r. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.).

Założenia do Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy na lata 2013-2016 są spójne z następującymi dokumentami:

1) Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2006 – 2016;
2) Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2016;
3) Strategią Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Wyszkowskiego na lata 2011 – 2015;
4) Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Wyszkowskim na lata 2008 – 2015;
5) Programem Pomocy Rodzinie i Dziecku w Powiecie Wyszkowskim na lata 2010 –2015;
6) Powiatowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011 – 2015.

Adresatami Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie są mieszkańcy Powiatu Wyszkowskiego:

1) osoby dotknięte przemocą w rodzinie;
2) osoby stosujące przemoc w rodzinie;
3) osoby zaangażowane na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Powiecie Wyszkowskim np. pracownicy „pierwszego kontaktu” oraz instytucje/organizacje zajmujące się tym problemem.

3. Charakterystyka powiatu wyszkowskiego.

Powiat wyszkowski położony jest w północno- wschodniej części Polski w obrębie Niziny Mazowieckiej. Obejmuje miasto Wyszków i gminy: Wyszków, Brańszczyk, Długosiodło, Rząśnik, Somiankę i Zabrodzie. Graniczy z powiatami: wołomińskim, pułtuskim, makowskim, ostrowskim, węgrowskim, ostrołęckim oraz legionowskim.
Rzeki Bug, Liwiec i Narew tworzą główną sieć wodną. Ogólna powierzchnia powiatu wyszkowskiego wynosi 87 643 ha.
W powiecie wyszkowskim w 2011 roku zamieszkiwało 73 396 osób. Liczba osób w wieku mobilnym (18 – 44 lata) wynosiła 29 545, stanowiąc 65 % ludności w wieku produkcyjnym z danych na rok 2010. W 2011r. w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 4350 osób bezrobotnych. Na koniec 2011r. stopa bezrobocia w Powiecie Wyszkowskim wynosiła 15%.

4. Baza powiatu.

Na terenie powiatu wyszkowskiego funkcjonują następujące instytucje działające na szczeblu samorządów gminnych i powiatowym w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

1) Sąd Rejonowy w Wyszkowie;
2) Prokuratura;
3) Komenda Powiatowa Policji;
4) Gminne Posterunki Policji;
5) Poradnia Zdrowia Psychicznego – SPZZOZ;
6) Poradnia Leczenia Uzależnień – SPZZOZ;
7) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna;
8) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
9) Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Dębinkach;
10) Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej;
11) Świetlica Socjoterapeutyczna w Wyszkowie;
12) Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
13) Grupy wsparcia;
14) Gminne Zespoły Interdyscyplinarne;
15) Gminne Punkty Konsultacyjne;

oraz organizacje pozarządowe:

1) Stowarzyszenie „Pomóż Dzieciom”;
2) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Gminny w Długosiodle;
3) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Gminny w Brańszczyku;
4) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Oddział Powiatowy w Wyszkowie;
5) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Gminny w Rząśniku;
6) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Gminny w Zabrodziu;
7) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Gminny w Somiance;
8) Klub Abstynenta „ARKA”;
9) Stowarzyszenie „PROMENADA”;
10) Stowarzyszenie na Rzecz Gminy Zabrodzie „BRACTWO ZABRODZKIE”;
11) Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „WIATRAK”;
12) Stowarzyszenie Pomocy Ofiarom Przestępstw w Wyszkowie;
13) Fundacja „Idzik”;
14) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MONAR Ośrodek Rehabilitacji w Wyszkowie;
15) Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Łomżyńskiej przy Parafii św. Idziego w Wyszkowie;
16) Stowarzyszenie „I kropka”.

5. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w powiecie wyszkowskim.

Z komunikatu badań Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) z 2009 roku wynika iż ogółem 23% dorosłych Polaków padło ofiarą przemocy, 26% zna przynajmniej jedną kobietę, która była ofiarą przemocy ze strony swojego partnera, 10% dorosłych doświadcza przemocy od swojego partnera w formie: wyzwisk, krzyków, poniżania, wyśmiewania, gróźb, szantażu, 68% dorosłych przyznaje, że w ich domach zdarzają się różnego rodzaju konflikty, sprzeczki, awantury, 19% rodziców przyznaje, że czasem bije lub biła dziecko.

Skalę problemu związanego z przemocą w rodzinie w powiecie wyszkowskim przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 1. Interwencje KPP w Wyszkowie w związku z przemocą domową w latach 2009 – 2011.

Lp.	Działania podjęte przez policję	Lata		
		2009	**2010**	**2011**
1.	Liczba interwencji domowych (ogółem)	1531	1049	1268
2.	Liczba sporządzonych notatek urzędowych o przemocy w rodzinie Niebieskich Kart	231	216	190
3.	Miejsce sporządzenia Niebieskich Kart/według miejsca zamieszkania ofiary/ miasto – wieś –	231 115 116	216 101 115	190 82 108
4.	Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej ogółem, w tym: kobiety – mężczyźni – małoletni do ukończenia lat 13 – małoletni od 13 do 18 lat –	410 228 33 93 56	413 225 31 111 46	369 199 33 92 45
5.	Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym: kobiety – mężczyźni – nieletni –	231 10 221 0	216 7 209 0	190 7 182 0
6.	Liczba sprawców przemocy domowej zatrzymanych (ogółem), w tym: kobiety – mężczyźni – nieletni –	153 3 150 0	150 3 147 0	102 2 100 0
7.	Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem, w tym: kobiety – mężczyźni – nieletni – w tym przewiezionych do izby wytrzeźwień: kobiety – mężczyźni – nieletni – przewiezionych do Policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych do wytrzeźwienia: w tym: kobiety – mężczyźni – nieletni –	161 3 158 0 0 0 0 0 153 3 150 0	150 3 136 0 0 0 0 0 139 3 136 0	103 2 101 0 0 0 0 0 102 2 28 100
8.	Liczba przypadków udzielenia pomocy medycznej pokrzywdzony (a) sprawca	28 3 25	28 1 27	28 0 28
9.	Liczba dzieci przewiezionych do szpitala, placówki, oddanych pod opiekę osoby spokrewnionej	0	0	0

Źródło: Informacja KPP w Wyszkowie w latach 2009-2010.

Ze statystyki KPP w Wyszkowie wynika, że na 3848 interwencji domowych przeprowadzonych w latach 2009 – 2011 sporządzono 637 „Niebieskich Kart" co stanowi 16,55% przeprowadzonych interwencji domowych.

Porównując dane statystyczne w latach 2009-2011 przekazanych przez Powiatową Komendę Policji w Wyszkowie należy stwierdzić, że przemoc domowa ulega zmniejszeniu.

Natomiast zauważalny jest wzrost przemocy domowej na wsi.

Najczęściej sprawcami przemocy domowej są mężczyźni i stanowią 96,24%. Kobiety stanowią 3,76%. Nie odnotowano natomiast, aby sprawcami przemocy domowej byli małoletni. Osoby stosujące przemoc domową często są pod wpływem alkoholu.

Biorąc pod uwagę strukturę pokrzywdzonych najliczniejszą grupę osób stanowią kobiety – 54,7%, małoletni – 37,16%, natomiast mężczyźni stanowią 8,14% pokrzywdzonych.

Statystyki powyższe wskazują, że małoletni są na drugim miejscu wykazywani jako ofiary przemocy domowej. Dlatego dla zapewnienia im poczucia bezpieczeństwa i warunków do odpowiedniego rozwoju i edukacji dzieci po wyczerpaniu wszystkich innych form pomocy umieszczane są postanowieniem Sądu Opiekuńczego poza rodziną w pieczy zastępczej.

Tabela nr 2. Dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2009-2011.

Piecza zastępcza	**Rok 2009**		**Rok 2010**		**Rok 2011**	
	Ogółem	Z powodu alkoholizmu rodziców	Ogółem	Z powodu alkoholizmu rodziców	Ogółem	Z powodu alkoholizmu rodziców
Rodziny zastępcze	16	16	19	11	23	20
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	6	6	2	2	3	3
Ogółem	22	22	21	13	26	23

Źródło: opracowania własne PCPR w Wyszkowie.

Na przestrzeni trzech ostatnich lat głównym powodem umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych był problem alkoholowy rodziców.

Tabela nr 3. Dzieci przebywające w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2009 – 2011z terenu powiatu wyszkowskiego.

Piecza zastępcza	**Rok 2009**		**Rok 2010**		**Rok 2011**	
	Ogółem	Z powodu alkoholizmu rodziców	Ogółem	Z powodu alkoholizmu rodziców	Ogółem	Z powodu alkoholizm rodziców
Rodziny zastępcze	98	41	93	52	107	72
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	59	45	51	48	44	44
Ogółem	157	86	144	100	151	116

Źródło: opracowania własne PCPR w Wyszkowie.

W latach 2009 -2011 widoczny jest znaczny wzrost liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej z powodu alkoholizmu rodziców.

Najbardziej zjawisko to jest widoczne w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W roku 2009 liczba dzieci z powodu alkoholizmu rodziców wynosiła 76% ogółu przebywających w placówce dzieci, a w roku 2011 stanowiła już 100%. Dlatego też dzieci umieszczone w pieczy zastępczej powinny mieć zapewniony dostęp do specjalistów i korzystać z odpowiedniej terapii i wsparcia.

Analiza zatrudnienia kadry pedagogicznej w WPO – w Dębinkach wskazuje, że na 15 osobową kadrę pedagogiczną zatrudniony jest psycholog oraz terapeuta.

We wszystkich szkołach ponadgimnazjalnych zatrudniony jest co najmniej jeden pedagog szkolny. Ponadto w 2 specjalnych ośrodkach szkolno – wychowawczych zatrudnieni są również psycholodzy oraz terapeuci. W szkołach prowadzone są programy profilaktyczne.

W Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Wyszkowie zatrudnionych jest 21 osób w tym 8 psychologów, 7 pedagogów, 6 logopedów.

Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna współpracuje z większością instytucji pomocowych na terenie Wyszkowa w tym z Sądem Rodzinnym, Policją, Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Wielofunkcyjną Placówką Opiekuńczo-Wychowawczą w Dębinkach. Poradnia prowadzi działania związane z edukacją i profilaktyką oraz diagnozą problemów szkolnych, wychowawczych i zdrowotnych.

Poradnia nie prowadzi usystematyzowanych działań w zakresie badania zjawiska przemocy w szkole. Zajmuje się tym zjawiskiem w odniesieniu do indywidualnych przypadków - dzieci, uczniów zgłoszonych do Poradni na wniosek rodziców, za porozumieniem dyrektora szkoły, jeśli działaniami objęta jest klasa lub szkoła.

Liczba postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy domowej, w której była prowadzona procedura „Niebieskiej Karty" przedstawia się następująco:

Tabela nr 4. Postępowania przygotowawcze w sprawie przemocy domowej prowadzone przez KPP w Wyszkowie w latach 2009-2011.

Z art. 207 kk **Znęcanie się nad rodziną**	**Wszczęte**	**Stwierdzone**	**Zakończone**
2009 rok	34	34	32
2010 rok	41	41	36
2011 rok	47	47	42

Źródło: Sprawozdanie z podjętych przez Policję działań wobec przemocy w rodzinie dotyczące procedury Niebieskie Karty w roku 2009, 2010,2011.

Porównując liczbę założonych „Niebieskich Kart" do liczby wszczętych postępowań przygotowawczych wynika, że w 19,15% zostało wszczęte postępowanie przygotowawcze, zakończone w 90,16%.

Zachowanie ofiar przemocy domowej bywa różne; często niekonsekwentne, niezrozumiałe, irytujące, zniechęcające do pomocy. Ofiary przemocy często zmieniają zeznania, wycofują skargę, zaczynają bronić sprawcę przemocy, a często wspólnie z nim oskarżają krewnych i bliskich o niepotrzebne wtrącanie się w ich życie rodzinne. Interweniujących policjantów oskarżają o przekraczanie uprawnień. Powodem malejącej liczby przeprowadzonych przez policję interwencji w procedurze „Niebieskiej Karty", oprócz faktycznego zmniejszania się zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu, może też być większa świadomość społeczeństwa, przede wszystkim ofiar.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty" i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskiej Karty" obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Na podstawie znowelizowanej ustawy z dnia 10.06.2010r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do obowiązków gminy należy powołanie zespołu interdyscyplinarnego. Do zespołu przekazywane są wszystkie Niebieskie Karty niezależnie od podmiotu uprawnionego do jej założenia.

Tabela nr 5. Niebieskie Karty przekazane do Zespołów Interdyscyplinarnych na terenie Powiatu Wyszkowskiego w roku 2012 (stan na 31 marca 2012r.).

Lp.	Gmina	Liczba przekazanych Niebieskich Kart	Liczba Zakończonych procedur Niebieskiej Karty
1.	Wyszków	55	9
2.	Somianka	11	–
3.	Długosiodło	5	–
4.	Zabrodzie	3	3
5.	Brańszczyk	3	–
6.	Rząśnik	7	–
Ogółem		**84**	**12**

Źródło: Informacje przekazane przez Zespoły Interdyscyplinarne na terenie Powiatu Wyszkowskiego.

We wszystkich gminach powiatu wyszkowskiego powołano Zespoły Interdyscyplinarne. Z informacji uzyskanych od przewodniczących Zespołów wynika, że ich członkowie nie posiadają wystarczającej wiedzy podstawowej w zakresie diagnozowania

problemu przemocy w rodzinie. Brak również środków finansowych na funkcjonowanie Zespołów.

Na terenie Powiatu Wyszkowskiego funkcjonuje jeden **Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Wyszkowie**. Pacjenci z problemem alkoholowym leczeni są ambulatoryjnie przez Poradnię Uzależnień i Poradnię Zdrowia Psychicznego.
W skład zespołu prowadzącego terapię w Poradni Uzależnień wchodzą: 2 specjalistów terapii uzależnień, 2 psychologów i lekarz psychiatra. Poradnia realizuje program terapeutyczny dla osób uzależnionych i współuzależnionych w systemie ambulatoryjnym.

Tabela nr 6. Pacjenci Poradni Leczenia Uzależnień w latach 2009-2011.

Rok	Ogółem zarejestrowani	Uzależnieni	Współuzależnieni	Mężczyźni	Wieś	Powyżej 65 roku życia
2009	322	270	24	236	108	4
2010	311	275	32	239	145	6
2011	307	274	33	235	143	2

Źródło: Informacja opracowana przez Poradnię Leczenia Uzależnień w Wyszkowie.

W latach 2010- 2011 obserwowany jest niewielki spadek zarejestrowanych osób leczonych w Poradni Uzależnień w Wyszkowie.

Poradnia Zdrowia Psychicznego w latach 2009-2011 skierowała do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych łącznie 72 osoby.

Tabela nr 7. Skierowania Poradni Zdrowia Psychicznego do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych w latach 2009-2011.

Rok	2009r.	2010r.	2011r.
Liczba skierowań do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych	31	20	21

Źródło: Informacje opracowane przez Poradnię Zdrowia Psychicznego w Wyszkowie.

Na przestrzeni ostatnich dwóch lat widoczny jest spadek skierowań wydawanych przez Poradnię Zdrowia Psychicznego do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych.

We wszystkich gminach powiatu wyszkowskiego działają Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Tabela nr 8. Struktura wszczętych procedur do nałożenia obowiązku leczenia odwykowego przez Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie powiatu wyszkowskiego w latach 2009- 2011.

	Gmina	**2009 r.**	**2010 r.**	**2011 r.**
Ilość przyjętych wniosków o wszczęcie postępowania	Somianka	12	16	16
	Wyszków	131	73	109
	Zabrodzie	23	24	23
	Długosiodło	19	18	16
	Brańszczyk	42	37	40
	Rząśnik	9	7	6
Ilość wniosków skierowanych do sądu	Somianka	6	8	14
	Wyszków	94	58	51
	Zabrodzie	9	7	5
	Długosiodło	6	6	13
	Brańszczyk	13	14	16
	Rząśnik	4	5	4
Ilość skierowanych zleceń bezpośrednio do biegłych sądowych o przeprowadzenie badań	Somianka	6	5	4
	Wyszków	18	61	67
	Zabrodzie	9	7	5
	Długosiodło	6	7	13
	Brańszczyk	13	14	16
	Rząśnik	4	5	4

Źródło: Informacje opracowane przez Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Powiecie Wyszkowskim.

Na terenie powiatu wyszkowskiego w trzech gminach działają punkty konsultacyjne przy Gminnych Komisjach Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Natomiast w dwóch gminach działają grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową.

Tabela nr 9. Punkty konsultacyjne i grupy wsparcia działające na terenie Powiatu Wyszkowskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2012r.

Lp.	**Gmina**	**Grupy wsparcia**	**Punkty konsultacyjne**
1.	Wyszków	Gminny Punkt Promocji Zdrowia i Profilaktyki (w budynku Biblioteki Miejskiej)	Gminny Punkt Promocji Zdrowia i Profilaktyki (w budynku Biblioteki Miejskiej)
2.	Somianka	brak	brak
3.	Zabrodzie	brak	brak
4.	Długosiodło	brak	brak
5.	Brańszczyk	Grupa wsparcia dla osób współuzależnionych z siedzibą w Domu Emeryta w Brańszczyku, grupa wsparcia - Grupa Anonimowych Alkoholików „ Prom” w Domu Parafialnym przy ul. Jana Pawła II 30	Tak, przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
6.	Rząśnik	brak	tak

Źródło: opracowania własne PCPR w Wyszkowie na podstawie informacji z gmin terenu powiatu wyszkowskiego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie wraz z gminnymi ośrodkami pomocy społecznej realizują zadania wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
Powiatowe Centrum zatrudnia 2 specjalistów: psychologa w pełnym wymiarze czasu pracy oraz radcę prawnego na umowę zlecenie.

Tabela nr 10. Poradnictwo specjalistyczne prowadzone przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkowie.

	2009 r.	2010 r.	2011r.
Porady psychologiczne ogółem w tym: – z powodu przemocy w rodzinie – z powodu alkoholizmu	270 76 81	290 125 102	310 99 93
Porady prawne ogółem	2	39	91

Źródło: Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wyszkowie w roku 2009, 2010, 2011.

Powyższe dane statystyczne wskazują, że w powiecie wyszkowskim obserwowany jest wzrost liczby osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego prowadzonego przez PCPR.
Przemoc w rodzinie jest niewątpliwie najbardziej dotkliwym rodzajem przemocy, ponieważ sprawcą jest najbliższa osoba – członek rodziny, a naturalnym środowiskiem życia człowieka jest właśnie rodzina. To w niej człowiek rodzi się, wychowuje, dojrzewa, w niej kształtuje własną osobowość. Nie zawsze jednak to środowisko spełnia należycie swoje podstawowe funkcje. Nie dla wszystkich rodzinny dom jest azylem, w którym panuje miłość, bezpieczeństwo i wzajemne zaufanie. Osoba będąca ofiarą przemocy domowej jest zmuszona do szukania pomocy poza systemem rodzinnym.

Przemoc w rodzinie często nie jest tylko skutkiem, ale również przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Bez wątpienia kwalifikuje się do negatywnych zachowań o wysokiej szkodliwości społecznej.

Przemoc w rodzinie nie dotyczy wyłącznie osób z marginesu społecznego, środowisk patologicznych czy o niskim statusie materialnym. W tak zwanych „normalnych rodzinach" również występują akty przemocy. Dlatego też profesjonalnie wykwalifikowana kadra pracowników pomocy społecznej oraz specjalistów pracujących z osobami i rodzinami uwikłanymi w problem przemocy domowej jest bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na uzyskanie zadawalających efektów pracy.

Tabela nr 11. Dostęp do specjalistów w poszczególnych gminach z terenu powiatu wyszkowskiego.

Lp.	Gmina	Dostęp do specjalistów
1.	Wyszków	psycholog, prawnik, socjolog
2.	Somianka	brak
3.	Zabrodzie	brak
4.	Długosiodło	brak
5.	Brańszczyk	psycholog
6.	Rząśnik	psycholog

Źródło: Informacje z Gmin z terenu powiatu wyszkowskiego.

Jak wynika z danych nie wszystkie gminy zatrudniają specjalistów pracujących w obszarze przemocy w rodzinie.

Na terenie powiatu wyszkowskiego nie ma specjalistów pracujących ze sprawcą przemocy domowej. W związku z tym nie są realizowane programy korekcyjno-terapeutyczne. Nie funkcjonuje również ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, ośrodek interwencji kryzysowej oraz specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Z przedstawionej diagnozy należy wnioskować, że przemoc w rodzinie jest poważnym problemem społecznym obejmującym swoim zasięgiem różne obszary życia człowieka. Stąd potrzeba zintegrowanych działań na rzecz ograniczenia tego zjawiska.

Obecnie podejmowane na terenie powiatu działania są niewystarczające aby przemocy w rodzinie skutecznie przeciwdziałać, zarówno w zakresie rozpoznawania, zapobiegania, jak i efektywnego radzenia sobie z nią i jej skutkami.

W ramach tego programu opracowano rozwiązania następujących problemów:

Problemy:

1) niska wrażliwość społeczna na zjawisko przemocy w rodzinie;
2) mity i stereotypy związane ze zjawiskiem przemocy w rodzinie; roli kobiety i mężczyzny w rodzinie;
3) mała dostępność placówek socjo-terapeutycznych dla dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo;

4) narastające zjawisko przemocy rodzinnej – zbyt mała oferta pomocowa dla dzieci krzywdzonych i zaniedbanych;
5) zbyt mała dostępność i niewystarczająca efektywność instytucjonalnego systemu pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;
6) niewystarczająca liczba specjalistów pracujących w obszarze przemocy w rodzinie;
7) niedostateczna współpraca podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
8) brak oferty oddziaływań specjalistycznych dla sprawców przemocy w rodzinie.

6. Cele.

Cel główny: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności pomocy dla rodzin, w których występuje ten problem.

Cele szczegółowe:

1. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców powiatu na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy,
2. Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
3. Zapewnienie kompleksowej ochrony członkom rodzin, w których występuje przemoc,
4. Oddziaływanie na sprawców przemocy poprzez realizacje programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy.

Kierunki realizacji celów

1. **Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców powiatu na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy.**

   Zadania:

   1. Rozpowszechnienie informacji na temat przemocy w rodzinie, możliwości przeciwdziałania i ochrony przed przemocą; prowadzenie akcji informacyjnych w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie i sposobów przeciwdziałania oraz możliwości uzyskania pomocy,

2. Wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą.
3. Uwzględnienie w programach wychowawczych szkół problematyki przemocy w rodzinie.

Realizacja:

1. Stworzenie bazy danych osób, miejsc, instytucji udzielających pomocy ofiarom przemocy domowej,
2. Edukacja środowiska lokalnego poprzez ulotki, plakaty, broszury, spotkania edukacyjne, w tym również dla dzieci i młodzieży szkolnej,
3. Organizowanie spotkań na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
4. Organizowanie konferencji na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu,
5. Tworzenie programów terapeutycznych i profilaktycznych w zakresie przemocy domowej dla dzieci i młodzieży szkolnej,
6. Udział w ogólnopolskich kampaniach edukacyjnych przeciw krzywdzeniu i zaniedbywaniu dzieci oraz stosowaniu przemocy w rodzinie,
7. Realizacja Powiatowego Programu Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego „Bezpieczny Powiat Wyszkowski 2011-2013”.

Efekty:

1. Zmiana postaw mieszkańców powiatu wobec zjawiska przemocy domowej,
2. Podniesieni aktywności społecznej mieszkańców powiatu,
3. Opracowanie i wydanie powiatowego informatora na temat możliwości i form pomocy w sytuacji przemocy domowej, oraz na temat podstawowej wiedzy z zakresu przemocy
4. Opracowanie i wydanie ulotek, plakatów zawierających informacje o zjawisku przemocy w rodzinie oraz formach uzyskania pomocy.

2. Rozwój infrastruktury pomocy instytucjonalnej.

Zadania:

1. Rozwój bazy lokalnej,
2. Poprawa jakości pracy podmiotów zaangażowanych w zjawisko przemocy domowej,

3. Stworzenie odpowiednich warunków dostępu do instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy rodzinnej.

Realizacja:

1. Tworzenie punktów konsultacyjno-informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
2. Utworzenie Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy lub Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy, lub Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej,
3. Utworzenie grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Efekty:

1. Zwiększenie efektywności pracy instytucji zajmujących się udzielaniem pomocy osobom pokrzywdzonym w przemocy domowej,
2. Wzrost liczby instytucji działających na rzecz osób pokrzywdzonych oraz prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc,
3. Świadczenie kompleksowej pomocy dla ofiar przemocy oraz świadków przemocy domowej.

3. Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Zadanie:

1. Organizowanie szkoleń dla grup zawodowych z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie: interdyscyplinarnych oraz skierowanych do wybranych grup (sąd, prokuratura, edukacja, pomoc społeczna, ochrona zdrowia) na poziomie podstawowym oraz specjalistycznym.

Realizacja:

1. Szkolenie z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników zajmujących się problematyka przemocy domowej w zakresie diagnozowania przyczyn i skutków przemocy domową w zakresie przyczyn, skutków przemocy w rodzinie,
2. Rozszerzenie współpracy z instytucjami, organizacjami pozarządowymi szkolącymi w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Efekty:

1. Przeszkolenie większej liczby pracowników z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
2. Zwiększenie efektywności pracy pracowników udzielających pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
3. Ustawiczne działania interdyscyplinarne z organizacjami pozarządowymi oraz policja, sądem i prokuraturą w zakresie przeciwdziałania przemocy – dobre praktyki.

4. **Oddziaływania na sprawców przemocy domowej poprzez realizację programu korekcyjno-edukacyjnego.**

Zadanie:

1. Zmiana zachowań osób stosujących przemoc domową.

Realizacja:

1. Edukacja na temat form i skutków stosowania przemocy oraz sposobów eliminowania agresywnych zachowań i radzenia sobie ze stresem,
2. Rozpoznawanie i zmiana systemu przekonań i postaw osobistych u osób stosujących przemoc,
3. Korekta dotychczasowych zachowań, postaw, form myślenia i reagowania oraz kontrola nad przemocowymi zachowaniami.

Efekty:

1. Zwiększenie poziomu wiedzy sprawców przemocy na temat przemocy domowej,
2. Wzrost liczby sprawców przemocy domowej potrafiących kontrolować swoje agresywne zachowania oraz rozwiązywać konflikty bez użycia przemocy.

7. Źródła finansowania.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2013-2016 będzie finansowany ze środków: budżetu państwa, Samorządu Województwa Mazowieckiego, Samorządu Powiatu Wyszkowskiego oraz Samorządów Gminnych z terenu powiatu wyszkowskiego.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest dokumentem długofalowym. Będzie realizowany we współpracy z lokalnymi samorządami, instytucjami, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi w zakresie rodziny i jej problemów.

8. Monitoring i ewaluacja

„Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2013-2016" jest integralną częścią „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie wyszkowskim na lata 2008-2015" Dokument jest programem operacyjnym, zaplanowanym jako narzędzie realizacji Strategii w obszarze pomocy społecznej, edukacji oraz ochrony zdrowia,

Monitorowanie niniejszego Programu odbywać się będzie na podstawie bieżącej oceny i analizy realizowanych celów i działań. Monitorowanie będzie procesem ciągłym. Odbywać się będzie na podstawie sporządzonej sprawozdawczości z wykonywania zadań oraz analizy zbieranych informacji dotyczących realizacji kierunków działań ujętych w Programie. Informacje te przedkładane będą Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu w corocznym sprawozdaniu z realizacji Programu.

Program jest dokumentem otwartym, może podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną i rozeznanymi potrzebami Powiatu.

9. Harmonogram działań.

Działania	Sposób realizacji	Okres realizacji	Źródła finansowania	Realizator
1. Cel szczegółowy: **Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców powiatu na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy**				
1) Rozpowszechnienie informacji na temat przemocy w rodzinie, możliwości przeciwdziałania i ochrony przed przemocą; prowadzenie akcji informacyjnych w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie i sposobów przeciwdziałania oraz możliwości uzyskania pomocy. 2) Wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą. 3) Uwzględnienie w programach wychowawczych szkół problematyki przemocy w rodzinie.	1) Stworzenie bazy danych osób, miejsc, instytucji udzielających pomocy ofiarom przemocy domowej.	2013	Samorząd Województwa Mazowieckiego, Samorząd Powiatowy, Samorządy Gminne	PCPR, organizacje pozarządowe
	2) Edukacja środowiska lokalnego poprzez ulotki, plakaty, broszury, spotkania edukacyjne, w tym również dla dzieci i młodzieży szkolnej.	2013-2016	Samorząd Województwa Mazowieckiego, Wojewoda Mazowiecki, Samorząd Powiatowy, Samorządy Gminne	PCPR, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Placówki Edukacyjne, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza, Komenda Powiatowa Policji, Służba Zdrowia, Sąd

	3) Organizowanie spotkań na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2013-2016	Samorząd Województwa Mazowieckiego, Wojewoda Mazowiecki, Samorząd Powiatowy Samorządy Gminne	Starostwo Powiatowe, PCPR, Powiatowe Placówki Edukacyjne, Policja, Sąd, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
	4) Organizowanie konferencji na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu.	2013 2015	Samorząd Województwa Mazowieckiego, Wojewoda Mazowiecki Samorząd Powiatowy, Samorządy Gminne	We współpracy: Starostwo Powiatowe, PCPR, Placówki Edukacyjne, Sąd, Policja, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
	5) Tworzenie programów profilaktyczno-terapeutycznych w zakresie przemocy domowej dla dzieci i młodzieży.	2013-2016	W ramach środków na bieżące funkcjonowanie jednostek	Placówki Oświatowe, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza, Starostwo Powiatowe

	6) Udział w ogólnopolskich kampaniach edukacyjnych przeciw krzywdzeniu i zaniedbywaniu dzieci oraz stosowaniu przemocy w rodzinie.	2013-2016	Samorząd, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Wojewoda Mazowiecki Samorząd Powiatowy, Samorządy Gminne MCPS, PARPA	PCPR przy współpracy z MCPS, PARPA, koordynator wojewódzki w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
	7) Realizacja Powiatowego Programu Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego „Bezpieczny Powiat Wyszkowski 2011-2013”.	2013	Samorząd, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Wojewoda Mazowiecki Samorząd Powiatowy, Samorządy Gminne	Policja, PCPR, PP-P, GOPS-y
2. Cel szczegółowy: **Rozwój infrastruktury pomocy instytucjonalnej**				
1) Rozwój bazy lokalnej. 2) Poprawa jakości pracy podmiotów zaangażowanych w zjawisko przemocy domowej. 3) Stworzenie warunków dostępu do instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy rodzinnej.	1) Tworzenie punktów konsultacyjno-informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	2013-2015	Budżet państwa, samorząd powiatowy i gminny	PCPR, GOPS, PP-P organizacje pozarządowe, powiat wyszkowski

	2) Utworzenie Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy lub Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy lub Ośrodka Interwencji Kryzysowej.	2013-2015	Budżet Państwa, samorząd wojewódzki, samorząd powiatowy, samorządy gminny	GOPS-Y, PCPR, organizacje pozarządowe
	3) Utworzenie grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.	2013-2016	Samorząd Województwa Mazowieckiego Wojewoda Maz. Samorząd powiatowy Samorządy gminne	PCPR, GOPS-Y, Organizacje pozarządowe
	4) Zwiększenie liczby placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego.	2013 - 2016	Samorząd Województwa Mazowieckiego Wojewoda Maz. Samorząd powiatowy Samorządy gminne	PCPR, GOPS-Y, Organizacje pozarządowe
3. Cel szczegółowy: **Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie**				
1) Organizowanie szkoleń dla grup zawodowych z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie: interdyscyplinarnych oraz skierowanych do wybranych grup (sąd, prokuratura, edukacja, pomoc społeczna, ochrona zdrowia) na poziomie podstawowym oraz specjalistycznym.	1) Szkolenie z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników zajmujących się problematyką przemocy domowej, diagnozowania w zakresie przyczyn i skutków przemocy.	2013-2016	Samorząd Wojewódzki, Samorząd powiatowy, Samorządy Gminne, PARPA	MCPS, PCPR, PARPA, GOPS-Y

	2) Rozszerzenie współpracy z instytucjami, organizacjami pozarządowymi szkolącymi w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2013-2016	W ramach środków własnych	Wszystkie instytucje współpracujące w zakresie przemocy w rodzinie
4. Cel szczegółowy: **Oddziaływania na sprawców przemocy domowej poprzez realizację programu korekcyjno-edukacyjnego**				
1) Zmiana zachowań osób stosujących przemoc domową.	1) Edukacja na temat form i skutków stosowania przemocy oraz sposobów eliminowania agresywnych zachowań i radzenia sobie ze stresem.	2013 -2016	Wojewoda Mazowiecki, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Samorządy Gminne	Powiat Wyszkowski Organizacje pozarządowe, Stowarzyszenia, Samorządy Gminne
	2) Rozpoznawanie i zmiana systemu przekonań i postaw osobistych u osób stosujących przemoc domową.	2013-2016	Samorząd, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Wojewoda Mazowiecki Samorząd Powiatowy, Samorządy Gminne	Samorząd Województwa Mazowieckiego, Wojewoda Mazowiecki Samorząd Powiatowy, Samorządy Gminne

	3) Korekta dotychczasowych zachowań, postaw, form myślenia i reagowania oraz kontrola nad przemocowymi zachowaniami.	2013-2016	2013-2016	Samorząd Województwa Mazowieckiego, Wojewoda Mazowiecki Samorząd Powiatowy, Samorządy Gminne
	4) Wykonywanie przez sprawców przemocy w rodzinie prac społeczno-użytecznych przy jednoczesnym uczestnictwie w programie korekcyjno-edukacyjnym.	2013-2016	Wojewoda Mazowiecki, Fundusz Pracy, Samorządy Gminne	GOPS-y PUP